

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ [ΣΤΙΧ. 1-99]

Α΄ ΣΚΗΝΗ: ΣΤΙΧ. 1 – 17

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Πολυαγαπημένη μου
αδερφή Ισμήνη,
άραγε ξέρεις κάποια
από τις συμφορές του Οιδίποδα
που ο Δίας να μην την έχει στείλει
πάνω μας τις δύο,
όσο ζούμε ακόμα;
Γιατί τίποτα δεν υπάρχει
ούτε λυπηρό ούτε ολέθριο
Ούτε αισχρό ούτε άτιμο το οποίο εγώ
Να μην έχω δει μέσα στα δικά σου
και δικά μου βάσανα.
Και τώρα τι είναι αυτή η διαταγή
που λένε ότι διακήρυξε
σε ολόκληρη την πόλη
πριν από λίγο ο στρατηγός;
Έχεις κάτι ακούσει
ή σου διαφεύγει
ότι απειλούν τους αγαπημένους μας
κακά που ταιριάζουν στους εχθρούς;

ΙΣΜΗΝΗ

Σε μένα τουλάχιστον
Αντιγόνη καμία είδηση
για τους αγαπημένους δεν έφτασε,
ούτε ευχάριστη ούτε δυσάρεστη,
αφότου, εμείς οι δύο στερηθήκαμε
τα δύο μας αδέρφια.
που σκοτώθηκαν σε μία μέρα
με κοινό φόνο.
Από τη στιγμή που ο στρατός
των Αργείων
έγινε άφαντος τη νύχτα αυτή
τίποτα περισσότερο δεν ξέρω,
ούτε είμαι πιο ευτυχισμένη
ούτε πιο δυστυχισμένη.

Στον πρόλογο γίνεται η **πρότασις**, η εισαγωγή δηλαδή του θεατή στο ξετύλιγμα της δράσης. Ο ποιητής μας δίνει τις αναγκαίες διευκρινίσεις για τα γεγονότα που προηγήθηκαν και μας διαφωτίζει για την τωρινή κατάσταση, από όπου θα ξεκινήσει η δράση :τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, τις σχέσεις των προσώπων και το ελατήριο της πράξης, την απόφαση δηλαδή της Αντιγόνης, που θα δώσει ώθηση στην εξέλιξη των γεγονότων.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στην αρχαία τραγωδία έχουμε την τριπλή ενότητα : χρόνου (σε μια μέρα), τόπου (σε ένα τόπο) και ενότητα υπόθεσης. Για να εξυπηρετηθεί αυτή η απαίτηση ο ποιητής καταφεύγει στις λεγόμενες **θεατρικές συμβατικότητες**.

Δραματικός χρόνος (ο χρόνος που υποτίθεται ότι έγιναν τα περιγραφόμενα γεγονότα) είναι το τέλος μιας φοβερής μάχης, κατά την οποία οι δύο γιοι του Οιδίποδα, ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης σκοτώθηκαν σε μια θανάσιμη μονομαχία. Ο Πολυνείκης οδήγησε ενάντια στη Θήβα τους Αργείους σε μια εκστρατεία που είναι γνωστή ως «Επτά επί Θήβας» ενώ ο Ετεοκλής υπερασπίστηκε την πόλη του. Η Θήβα λυτρώθηκε από τους εξωτερικούς εχθρούς τη νύχτα πριν από την έναρξη του δράματος. Ο μύθος αυτός ήταν γνωστός στους θεατές και μπορούσαν με ευκολία να παρακολουθήσουν την εξέλιξη του δράματος. **Το ενδιαφέρον τους επικεντρωνόταν στο χειρισμό ενός γνωστού μύθου από τον τραγικό ποιητή.**

Η σκηνή διαδραματίζεται μπροστά στα Ανάκτορα των Θηβών έξω από τις κεντρικές πύλες που είναι ζωγραφισμένες πάνω στην σκηνή. Το σκηνικό δείχνει την πρόσοψη των ανακτόρων που πρέπει να ήταν μεγαλοπρεπή όπως τα ομηρικά ανάκτορα. Ο σκηνικός χώρος και χρόνος προκαλεί μια κατάσταση φόβου, μυστικότητας και ανήσυχης αγρυπνίας. Οι δύο αδερφές βγαίνουν κρυφά έξω από τα ανάκτορα για να συζητήσουν κάτι επείγον και εμπιστευτικό.

Παρουσιάζονται στη σκηνή από τη δεξιά πύλη των ανακτόρων και συζητούν συνωμοτικά. Η Αντιγόνη, όπως θα φανεί αμέσως, πέρασε τη νύχτα παλεύοντας με μια νέα συμφορά και τώρα έχει πάρει τις αποφάσεις της. Θέλει να τις ανακοινώσει στην αδερφή της, στον μόνο δικό της άνθρωπο που της απέμεινε, για αυτό την προσφωνεί με πολύ τρυφερά λόγια. Η συσσωρευμένη τρυφερότητα φαίνεται από τους δύο χαρακτηρισμούς: *κοινόν και αὐτάδελφον*, που λειτουργούν σαν δύο αναβαθμοί που φέρνουν πολύ κοντά τις δύο δυστυχημένες αδερφές.

Η καρδιά της Αντιγόνης συγκλονίζεται από πίκρα, απορία, απογοήτευση, αλλά και οργή για τις συμφορές που έπληξαν τις δύο αδερφές. Έχει συνείδηση της μοίρας της γενιάς της εξαιτίας της παλιάς κατάρρας που βαραίνει τον οίκο των Λαβδακιδών, όταν ο Λάιος παραβίασε το νόμο της φιλίας και της οικογένειας. Αυτή η κατάρρα πέφτει πάνω και στους τελευταίους απόγονους της οικογένειας. Δεν υπάρχει καμία, λέει, καμία συμφορά, καμία ντροπή, καμία ατιμία που δεν έχει βρει αυτές τις δύο δυστυχημένες κοπέλες, όσο ακόμα ζουν.

Η φράση «όσο ακόμα είναι ζωντανές» στο στόμα μιας νέας κοπέλας δείχνει τη μεγάλη απελπισία της και συγχρόνως αποτελεί έναν υπαινιγμό για το γρήγορο τέλος, που θα ακολουθήσει μια δυστυχημένη ζωή.

Απαριθμώντας τις συμφορές της οικογένειας θέλει να κεντρίσει το φιλότιμο της αδερφής της ώστε να αποσοβηθεί και η τωρινή συμφορά. Η Αντιγόνη μιλάει με μεγάλη έξαψη και η ανωμαλία που υπάρχει στους στίχους (5-6) είναι εσκεμμένη για να δείξει ακριβώς την ψυχική της ταραχή.

Στη συνέχεια αναφέρεται στο συγκεκριμένο πρόβλημα, δηλαδή το διάταγμα του Κρέοντα. Το ονομάζει *κήρυγμα δεν το θεωρεί νόμο* αλλά απλώς μια διακήρυξη που αποτελεί επέμβαση στα οικογενειακά της καθήκοντα και ασέβεια προς τους θεούς. Ο Σοφοκλής έπρεπε να δικαιολογήσει ουσιαστικά την παράβαση του διατάγματος από την Αντιγόνη, γιατί αυτή η συμπεριφορά ερχόταν σε αντίθεση με κάποιες καθιερωμένες αντιλήψεις για τη νομιμοφροσύνη και πολλοί θεατές θα θεωρούσαν την παράβαση του νόμου από τις δύο αδερφές ως αλαζονική και ανόητη. Με αυτόν τον τρόπο το κοινό αισθάνεται ότι και το διάταγμα του Κρέοντα δεν είναι απολύτως ορθό επειδή και αυτός παραβιάζει κάποιες άλλες καθιερωμένες αντιλήψεις και μέσα σε αυτό το παιχνίδι των αντιθέσεων η σύγκρουση αιωρείται αναπόφευκτη.

Η Αντιγόνη νιώθει αγανάκτηση για το διάταγμα του Κρέοντα, που απειλεί αγαπημένα πρόσωπα. Η οργή της είναι έκδηλη και έρχεται σε αντίθεση με την τρυφερότητα που νιώθει για το άλλο συγγενικό της πρόσωπο που τώρα απειλείται, το δυστυχημένο Πολυνείκη. Η ψυχική της αναστάτωση και τα ανάμεικτα συναισθήματα εκφράζονται με την ειρωνική αντιμετώπιση του Κρέοντα. Τον ονομάζει απλά *στρατηγόν*. Με τη χρήση της λέξης *φίλους* εννοεί τα αγαπημένα πρόσωπα με τα οποία τη συνδέουν δεσμοί αίματος και κινδυνεύουν να πάθουν *των έχθρων κακά* εννοεί τον νεκρό Πολυνείκη.

Φαίνεται ότι ανέλαβε ήδη πρωτοβουλία και δείχνει δυναμικότητα, τόλμη αλλά και αυστηρότητα. Ο απορηματικός λόγος με τον οποίο πρωτοπαίνει στο δράμα η Αντιγόνη, με ένα χείμαρρο από ερωτήματα, δείχνει την ψυχική της αναστάτωση και την αγωνιστική της ανησυχία. Ο χαρακτήρας της διαγράφεται και μέσω του ύφους.

Απέναντι στον οίστρο της Αντιγόνης η Ισμήνη παρουσιάζεται απροβλημάτιστη και δειλή. Η ψυχή της φαίνεται ψυχρή, απαθής, συναισθηματικά ουδέτερη. Συγκρατημένη, γεμάτη επιφυλάξεις περιορίζεται να προσφωνήσει την αδερφή της με τρόπο τυπικό *Αντιγόνη*. Ο τρόπος προσφωνήσης εναρμονίζεται με τη ψυχική διάθεση που χαρακτηρίζει την προσωπικότητα της κάθε ηρωίδας.

Η Ισμήνη φαίνεται να μη νιώθει ούτε χαρά για τη φυγή των Αργείων ούτε λύπη για το θάνατο του Πολυνείκη. Δεν γνωρίζει τίποτα για το διάταγμα του Κρέοντα. Δεν φρόντισε να μάθει. Η άγνοια της έρχεται σε αντίθεση με τη γνώση της Αντιγόνης και δείχνει την ανευθυνότητά της. Δεν επιζητεί την πληροφόρηση αλλά περιορίζεται σε ότι φτάνει σε αυτή όπως το δηλώνει, απερίφραστα, στην αρχή του λόγου της.

Έτσι η καλά πληροφορημένη και πυρετώδης Αντιγόνη βρήκε την αδερφή της, όπως το περίμενε, σε πλήρη άγνοια του κινδύνου που απειλεί την οικογένειά της. Ο λόγος της κρύβει μια ανεπαίσθητη ειρωνεία για την ανευθυνότητα της Ισμήνης. Για αυτό την κάλεσε έξω από το ανάκτορο για να την ενημερώσει και να λάβουν σημαντικές αποφάσεις. **Η αντιθετική στάση των χαρακτήρων είναι η τεχνική που χρησιμοποιεί ο ποιητής. Μια τρυφερή, ανήσυχη και δυναμική Αντιγόνη απέναντι σε μια ψυχρή, παθητική, και αδιάφορη Ισμήνη.**

Οι θεατές νιώθουν συμπάθεια για τις δύο δυστυχημένες κόρες του Οιδίποδα. Η περιέργειά τους εξάπτεται από το συνωμοτικό τρόπο της συνάντησης. Ο υπαινικτικός λόγος της Αντιγόνης φορτίζει συναισθηματικά τις ψυχές τους, ενώ η αναφορά στο *κήρυγμα* τους προκαλεί ανάμεικτα συναισθήματα περιέργειας, αγωνίας και συμπόνιας για την τύχη των δύο αδερφών. Με το διάταγμα του Κρέοντα μπαίνει σε κίνηση ο τροχός της μοίρας, καθώς εκτινάσσονται δυνάμεις που δίνουν ώθηση στην εξέλιξη του δράματος.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ήμουν σίγουρη
και για αυτό
έξω από τις πύλες
σε κάλεσα
για να τα ακούσεις μόνη.

ΙΣΜΗΝΗ

Μα τι συμβαίνει;
Γιατί δείχνεις ότι κάποια είδηση
βασανίζει το νου σου.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Δεν ξέρεις ότι ο Κρέων
τον ένα από τα δύο αδέρφια μας
τον έκρινε άξιο ταφής,
ενώ τον άλλο ανάξιο να ταφεί;
Τον Ετεοκλή λοιπόν, όπως λένε,
με δίκαιη κρίση αφού του φέρθηκε
και σύμφωνα με το δίκαιο και το νόμο
στη γη τον έθαψε,
ώστε να είναι τιμημένος
ανάμεσα στους νεκρούς
του κάτω κόσμου
Τον Πολυνείκη όμως
που πέθανε με άθλιο τρόπο
λένε ότι έχει διακηρυχθεί
στους πολίτες
να μην τον θάψουν
μήτε να τον κλάψουν
αλλά να τον αφήσουν άκλαυτο,
άταφο, εύρημα ωραίο
για τα αρπακτικά
που ψάχνουν την τροφή τους.
Αυτά λένε
ότι ο καλός μας Κρέων για σένα
και για μένα, λέω και για μένα
έχει διακηρύξει.
Και έρχεται εδώ
σε όσους δεν τα γνωρίζουν
να τα καταστήσει σαφή
και δεν το θεωρεί
ασήμαντο ζήτημα
αλλά αυτός που θα κάνει
κάτι από αυτά
τον περιμένει θάνατος
με λιθοβολισμό
μπροστά στους πολίτες.
Έτσι έχουν αυτά τα πράγματα
και γρήγορα θα δείξεις
αν γεννήθηκες γενναία
ή είσαι τιποτένια από καλή γενιά.

Η Ισμήνη ανήσυχη από την έκδηλη ταραχή της αδερφής της ζητάει να μάθει τι την βασανίζει. Η Αντιγόνη απαντά με ερώτηση. Με τον τρόπο αυτό εκφράζει οργή και αγανάκτηση για την απόφαση του Κρέοντα, ελέγχει με ευγενικό τρόπο την αδερφή της για την άγνοια και την απάθειά της και προβάλλει εμφατικότερα την προτροπή για κοινή

δράση. Η περιορισμένη γνώση με την οποία ο Σοφοκλής «εφοδιάζει» την Ισμήνη δίνει την ευκαιρία στην Αντιγόνη να αναπτύξει για χάρη των θεατών το κήρυγμα το Κρέοντα.

Το παρουσιάζει σχεδόν όπως απαγγέλθηκε, εκτός από ορισμένες λέξεις που προσθέτει για να το σχολιάσει (*ἀθλίως, ἀγαθόν, σοὶ κάμοι, λέγω γὰρ κάμῃ*). Σύμφωνα με αυτό ο Ετεοκλής έπρεπε να ταφεί με όλες τις τιμές, ως υπερασπιστής της πόλης, ενώ ο Πολυνείκης να μείνει άταφος και χωρίς τις πρέπουσες νεκρικές τιμές. Για όποιον παραβίαζε το διάταγμα η ποινή ήταν θάνατος με λιθοβολισμό. Η ποινή αυτή επιβαλλόταν σε εκείνους που διέπρατταν αμαρτήματα προδοσίας, προσβολής του κοινού συμφέροντος και ιεροσυλίας. Με αυτό τον τρόπο ο Κρέων έμμεσα κατηγορεί τον Πολυνείκη ως προδότη. Η σκληρή και εξευτελιστική τιμωρία καθιστά δυσκολότερη τη θέση της Ισμήνης που καλείται να αποφασίσει για τη στάση που θα τηρήσει.

Είναι χαρακτηριστικές οι λέξεις που χρησιμοποιεί η ηρωίδα για να υπογραμμίσει τη συμπεριφορά του Κρέοντα απέναντι στους δύο αδερφούς: *προτίσας καὶ ἀτιμάσας*. Και οι δύο σχετίζονται με τη τιμή, μια αξία που ρύθμιζε και κατεύθυνε τη ζωή και τη συμπεριφορά των ανθρώπων της ηρωικής εποχής. Εδώ η ταφή συνδέεται με την τιμή. Στέρηση της ταφής αποτελεί ατίμωση για τον Πολυνείκη.

Ο Κρέων έθαψε τον Ετεοκλή σύμφωνα με το έθιμο για να είναι *έντιμος*. Το σχόλιο αποδίδεται στους κατοίκους της πόλης, όπως φανερώνει το *ὡς λέγουσιν*. Το βάρος όμως πέφτει στο δεύτερο μέρος τη αντίθεσης, στην τύχη του Πολυνείκη, που περιγράφεται με το *ἀθλίως*. Η Αντιγόνη μιλάει αδιάφορα για τον Ετεοκλή, ενώ γίνεται πιο συναισθηματική όταν μιλάει για τον Πολυνείκη. Τον θεωρεί πιο δυστυχισμένο εξαιτίας της απόφασης του Κρέοντα. Ο λόγος της Αντιγόνης είναι έντονος και φτάνει μέχρι την παραφορά. Το διάταγμα αν και απευθύνεται σε όλους τους Θηβαίους αφορά κυρίως τις δύο αδερφές, ως πιο στενές συγγενείς το νεκρού. Η Αντιγόνη δεν υπάρχει τίποτα πιο όμορφο και αξιοπρεπές από το να ριψοκινδυνεύσει τη ζωή της προκειμένου να εκτελέσει το ιερό της καθήκον. Η αγάπη και το οικογενειακό καθήκον είναι πιο σημαντικά από το διάταγμα το Κρέοντα. Η παραβίαση του διατάγματος είναι σίγουρη εκ μέρους της. Με το *λέγω κάμῃ* φανερώνει την ήδη ληφθείσα απόφασή της να αντισταθεί. Στην ψυχή των θεατών γεννιέται ο **φόβος** για την τύχη της ηρωίδας.

Η ανακοίνωση του διατάγματος και η απόφαση της Αντιγόνης είναι οι κύριες δραματικές αιτίες που πυροδοτούν τη δράση. Τελειώνει το λόγο της υπενθυμίζοντας στην Ισμήνη την ευγενική της καταγωγή, για να διεγείρει τη φιλοτιμία της, ώστε να συναισθανθεί το χρέος απέναντι στο νεκρό αδερφό και να τη βοηθήσει στην ταφή του Πολυνείκη. Είναι φανερό πως η ηρωίδα συνδέει την ευγένεια της καταγωγής με την ευγένεια του ήθους, δηλαδή με την εκτέλεση του ιερού της καθήκοντος. Θέτει στην αδερφή της το δίλημμα: Να τη βοηθήσει και να φανεί ανώτερη ή να μην εκτελέσει το χρέος της και να φανεί κατώτερη.

Γ' ΣΚΗΝΗ: ΣΤΙΧ. 39-68

ΙΣΜΗΝΗ

Δύστυχη

αν έχουν έτσι τα πράγματα,

ό,τι και να κάνω

τι όφελος θα μπορούσα να φέρω;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σκέψου αν θα με βοηθήσεις

και θα συνεργαστείς μαζί μου.

ΙΣΜΗΝΗ

Για ποια επικίνδυνη πράξη μιλάς;

Τι έχεις στο μυαλό σου;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

(Σκέψου) αν θα σηκώσεις

για ταφή το νεκρό

με τούτο εδώ το χέρι.

ΙΣΜΗΝΗ

Αλήθεια έχεις σκοπό να τον θάψεις

αν και αυτό έχει απαγορευτεί

ρητά στους πολίτες;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

(Θα θάψω) το δικό μου

και το δικό σου αδερφό

αν εσύ δεν θέλεις

γιατί δεν θα κατηγορηθώ

ότι τον πρόδωσα.

ΙΣΜΗΝΗ

Παράτολμη,
ενώ το έχει απαγορεύσει ο Κρέων;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Αλλά αυτός
δεν έχει κανένα δικαίωμα
να με εμποδίσει
να θάψω τους δικούς μου.

ΙΣΜΗΝΗ

Αλίμονο σκέψου αδερφή μου
ο πατέρας μας πόσο μισητός
και ντροπιασμένος χάθηκε
αφού, για τα αδικήματα
που ο ίδιος έφερε στο φως
χτύπησε δυνατά τα δύο του μάτια
με το ίδιο του το χέρι.
Έπειτα η μάνα και γυναίκα,
διπλό όνομα
πεθαίνει ντροπιασμένη
σε μια πλεκτή θηλιά.
Τρίτο κακό
τα δύο μας αδέρφια
που σε μια μέρα
αλληλοσκοτώθηκαν
οι δυστυχισμένοι
βρήκαν αμοιβαίο θάνατο
με χέρια που σήκωσαν
ο ένας εναντίον του άλλου.
Και τώρα σκέψου
εμείς οι δύο
που έχουμε μείνει μόνες
πόσο ατιμωτικά θα χαθούμε
αν παραβιάζοντας το νόμο
παραβούμε την απόφαση
ή την εξουσία του βασιλιά.
Αλλά πρέπει να σκέφτεσαι και αυτό
ότι γυναίκες γεννηθήκαμε
και δεν μπορούμε να
τα βάζουμε με τους άνδρες.
Έπειτα αυτοί που μας κυβερνούν
είναι δυνατότεροι
και πρέπει να υπακούμε και σε αυτά
και σε ακόμα χειρότερα.
Εγώ λοιπόν παρακαλώντας
αυτούς που είναι στο Κάτω Κόσμο
να με συγχωρήσουν,
επειδή αναγκάζομαι να τα κάνω
θα υποταχθώ
σε αυτούς που έχουν την εξουσία
Γιατί το να κάνει κανείς περισσότερα
από τη δύναμή του
είναι ανόητο.

Η απάντηση της Ισμήνης στην πρόσκληση της αδερφής της γίνεται με ερώτηση που ξεκινάει με την προσφώνηση ὦ *ταλαίφρον* (39). Διαβλέπει τις οδυνηρές συνέπειες που εγκυμονεί η στάση της Αντιγόνης και στέκεται απέναντι της με απορία και αμηχανία. Βρίσκεται σε εναγώνια ταραχή και τη χαρακτηρίζει μια δειλία. Η Αντιγόνη ζητά τη συνεργασία της σωματικά και ηθικά στην ταφή του νεκρού αδερφού. Έχει πάρει την απόφασή της και αναμένει και

την απόφαση της Ισμήνης. Δηλώνει την αποφασιστικότητα και τη σταθερότητά της. Η αντίθεση ανάμεσα στις δύο αδερφές φαίνεται πλέον ξεκάθαρα. Μια έντρομη και μικρόψυχη Ισμήνη απέναντι σε μια τολμηρή και αποφασιστική Αντιγόνη.

Στην ενότητα αυτή προοικονομείται η είσοδος του Κρέοντα με την ανακοίνωση της Αντιγόνης ότι θα έρθει για να καταστήσει σαφές το διάταγμα του. Οι θεατές νιώθουν θαυμασμό για το περήφανο ήθος και την αποφασιστικότητα της ηρωίδας και οίκτο για τον Πολυνείκη που ατιμάζεται. Η περιέργεια και η αγωνία τους τώρα κορυφώνεται καθώς αναμένουν την απάντηση της Ισμήνης στην πρόσκληση της Αντιγόνης.

Η Αντιγόνη κάλεσε την αδερφή της να συμπράξει στο έργο της ταφής και την υπέβαλλε σε μία τρομερή δοκιμασία. Με την αδυναμία της Ισμήνης να καταλάβει τη σημασία που έχει η πράξη για την αδερφή της ανάβει μια σύντομη στιχομυθία. Ως εκφραστικός τρόπος, η στιχομυθία ακολουθεί κατά κανόνα μονολόγους και με την ταχύτητα και την ορμητικότητα της ανεβάζει το σκηνικό ρυθμό, φανερώνοντας την ψυχική ταραχή των διαλεγόμενων προσώπων.

Η Ισμήνη αντιδρά στην πρόσκληση της Αντιγόνης αποκαλώντας το έργο της ταφής *κινδύνευμα* που υποδεικνύει το δικό της ήθος σε αντίθεση προς αυτό της αδερφής της. Για αυτήν η απόφαση της Αντιγόνης που είναι αντίθετη προς τη διαταγή του Κρέοντα είναι παράλογη και επικίνδυνη. Για αυτήν η απαγόρευση του Κρέοντα εκφράζει όλο το κύρος της κρατικής εξουσίας και επομένως είναι απαράβατη.

Η Αντιγόνη ζητάει επίμονα από την Ισμήνη να ξεκαθαρίσει αν θα τη βοηθήσει στην ταφή. «Με αυτό εδώ το χέρι» λέει, σηκώνοντας το χέρι της. Με την κίνηση αυτή έχουμε μία σκηνοθετική πληροφορία. Στην έκπληξη και τις επιφυλάξεις της αδερφής της δηλώνει ότι θα εκτελέσει το ιερό της καθήκον μόνη της. Με μία δόση υπαινιγμού λέει ότι για αυτήν η απάρνηση της ταφής ισοδυναμεί με προδοσία. Η επιλογή της δείχνει την αποφασιστικότητα και το ηρωικό της ήθος. Βρίσκεται στον αντίποδα σε σχέση με την Ισμήνη.

Ο Σοφοκλής, δίνοντας αυτόν τον τολμηρό και αποφασιστικό ρόλο σε μία γυναίκα έρχεται σε αντίθεση με τις καθιερωμένες αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων. Από τη μία ο σεβασμός προς τους νόμους ήταν απεριόριστος από την άλλη η δυσπιστία του κοινού είναι μεγαλύτερη γιατί αυτή που αψηφάει αυτές τις αντιλήψεις είναι γυναίκα άρα κατώτερη από τον άνδρα και η θέση της βρίσκεται μέσα στο σπίτι και ο ρόλος της περιορίζεται στη γέννηση και ανατροφή των παιδιών.

Βέβαια ο ποιητής ήταν δέσμιος του μύθου, όμως και η ταφή του νεκρού υπηρετείται μόνο από γυναικείο χέρι, γιατί μόνο η κλεισμένη στο σπίτι γυναίκα ήταν πιστός τηρητής του άγραφου νόμου και σε αυτή έπεφτε όλο το βάρος της απονομής των νεκρικών τιμών.

Η σταθερή απόφαση της Αντιγόνης προκαλεί φόβο στην καρδιά της Ισμήνης. Είναι γυναίκα αδύναμη που δεν μπορεί να εκτελέσει το ιερό της καθήκον. Ο φόβος της συνοδεύεται από συναισθήματα τρυφερής αγάπης και ενδιαφέροντος, όπως φαίνεται από τη δεύτερη προσφώνηση, *σχετλία* που έχει την ίδια συναισθηματική φόρτιση με το *ταλαίφρον*. Η απάντηση της Αντιγόνης στη διαφαινόμενη άρνηση της Ισμήνης είναι ότι ο Κρέων δεν μπορεί να τη χωρίσει από τους δικούς της. Μάχεται για τη δική της ελευθερία που η πολιτεία του Κρέοντα θέλει να πνίξει. Στη στιχομυθία υπάρχει διαφορά αντιλήψεων και διαφαίνεται ο αγέρωχος χαρακτήρας της μίας αδερφής και η δειλία της άλλης. Η παρουσίαση του χαρακτήρα της Αντιγόνης εμφανίζει κλιμάκωση: φιλάδελφη, ευσεβής και τώρα ανυποχώρητη. Αντίθετη πορεία ακολουθεί η παρουσίαση του χαρακτήρα της Ισμήνης που από απλή επιφυλακτικότητα θα καταλήξει στο συμβιβασμό. Περίτρομη η Ισμήνη απαντά με το σχελιαστικό επιφώνημα *οἶμοι*. Εφιστά την προσοχή της αδερφής της στον επερχόμενο κίνδυνο με το *φρόνησον*, εκφράζει την αγάπη της με το *ῶ κασιγνήτη* και προχωρεί με την κλιμάκωση των συμφορών που έπληξαν την οικογένειά της.

Ο ποιητής για την οικονομία του έργου αναπτύσσει εκτενέστερα τις συμφορές που έπληξαν τον οίκο των Λαβδακιδών. Προβάλλεται και πάλι η συμφορά του Οιδίποδα, η αυτοκτονία της Ιοκάστης, *μάνας και γυναίκας του μαζί* και ο αλληλοσκοτωμός του Ετεοκλή και του Πολυνείκη. Με τον τρόπο αυτό δίνονται πληροφορίες για τα γεγονότα που προηγήθηκαν του δράματος και αποσπάται ο οίκτος των θεατών για τις δύο αδερφές.

Η Ισμήνη χρησιμοποιεί το ίδιο επιχείρημα που χρησιμοποίησε προηγουμένως η αδερφή αλλά για να πετύχει αντίθετο αποτέλεσμα. Θέλει να την αποτρέψει από το επικίνδυνο έργο. Αν θάψει τον αδερφό τους και οι δύο θα πεθάνουν άδικα. Αισθάνεται αδύναμη να τα βάλει με άντρες και να κάνει πράγματα που ξεπερνούν τις δυνάμεις της. Μέσα σε λίγους στίχους κλείνεται ένας ολόκληρος ανθρώπινος χαρακτήρας.

Η Ισμήνη είναι μια υποταγμένη γυναίκα, έτοιμη για συμβιβασμό και πρόθυμη να υπακούει και στις πιο οδυνηρές διαταγές της εξουσίας. Έχει τη συναίσθηση του καθήκοντος απέναντι στον νεκρό αδερφό της αλλά θα ζητήσει συγχώρεση από τους χθόνιους θεούς, γιατί αναγκάζεται να αποφύγει την εκτέλεση των ιερών καθηκόντων της. Οι θεατές θαυμάζουν την αποφασιστικότητα της Αντιγόνης, χωρίς να καταδικάζουν την αδερφή της για την αδυναμία που δείχνει. Το ενδιαφέρον τους τώρα επικεντρώνεται στη στάση που θα κρατήσει ο Κρέων.

Από τη βιαιότητα της συμπεριφοράς της Αντιγόνης προς την Ισμήνη οι θεατές γνωρίζουν ότι η ηρωίδα είναι αμετάκλητα αποφασισμένη να εκτελέσει το χρέος της και να βιώσει τη σκληρή δοκιμασία της σύγκρουσης με τον Κρέοντα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ούτε θα σε παρακαλούσα,
ούτε θα δεχόμουν με ευχαρίστηση
τη βοήθειά σου
έστω και αν την πρόσφες.
Αλλά όποια γνώμη και αν έχεις
εκείνον εγώ θα τον θάψω·
γιατί θα είναι ωραίο για μένα
να τον θάψω και να πεθάνω.
Μαζί του αγαπημένη θα κείμαι
δίπλα σε αγαπημένο
αφού θα διαπράξω ιερή παρανομία.
Γιατί είναι πιο πολύς ο χρόνος
που πρέπει να αρέσω
στους κάτω από ότι στους πάνω.
Γιατί εκεί θα βρίσκομαι αιώνια.
Εσύ αν νομίζεις σωστό
περιφρόνα
όσα είναι τίμια για τους θεούς.

ΙΣΜΗΝΗ

Εγώ βέβαια δεν τα περιφρονώ
Αλλά από τη φύση μου
είμαι αδύνατη
να ενεργώ
παρά τη θέληση των πολιτών.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Εσύ αυτά να προφασίζεσαι
εγώ όμως σε τάφο πάω
να θάψω τον αγαπημένο μου αδερφό.

ΙΣΜΗΝΗ

Αλίμονο δυστυχισμένη,
πόσο φοβάμαι για σένα !

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Μη φοβάσαι για μένα
για τη δική σου μοίρα φρόντιζε.

ΙΣΜΗΝΗ

Αλλά μην αποκαλύψεις
σε κανένα αυτό το έργο,
κράτησε το κρυφό,
και εγώ το ίδιο θα κάνω.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Αλίμονο!
Διακήρυξε το σε όλους
γιατί πιο μισητή θα είσαι
αν σωπάσεις
και δεν διακηρύξεις όλα
αυτά σε όλους.

ΙΣΜΗΝΗ

Έχεις θερμή καρδιά
για ψυχρά πράγματα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ξέρω όμως ότι είμαι αρεστή
σε εκείνους που πρέπει
περισσότερο να αρέσω.

ΙΣΜΗΝΗ

Αν θα έχεις και τη δύναμη
αλλά επιδιώκεις τα αδύνατα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Όταν δεν θα έχω πια δύναμη
θα σταματήσω.

ΙΣΜΗΝΗ

Καθόλου όμως δεν πρέπει
κανείς να επιδιώκει τα αδύνατα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Αν συνεχίσεις να λες τέτοια
θα μισηθείς από μένα
και δίκαια θα σε μισεί
και ο νεκρός.

Αλλά άφησε εμένα
και τη δική μου αφροσύνη
να πάθω αυτό το φοβερό.
Γιατί τίποτα δε θα πάθω
τόσο φοβερό
ώστε να μην πεθάνω έντιμα.

ΙΣΜΗΝΗ

Αν έτσι νομίζεις πήγαινε.
Αυτό όμως να ξέρεις,
ότι πηγαίνεις ασυλλόγιστα
αλλά αληθινά αγαπημένα
στους αγαπητούς σου.

Η άρνηση της Ισμήνης να συνεργαστεί και τα επιχειρήματά της που σκοπό είχαν να αποτρέψουν και την Αντιγόνη προκαλούν την έντονη αντίδραση της δεύτερης που συμπεριφέρεται τώρα ψυχρά και σκληρά απέναντι στην αδερφή της. Στο φλογερό πάθος της Αντιγόνης προστίθεται τώρα και το πείσμα, βασικό στοιχείο του χαρακτήρα της, καθώς αποκρούει περιφρονητικά μια πιθανή αλλαγή γνώμης της αδερφής της στο μέλλον. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει την αντίδραση της Ισμήνης προοικονομεί ότι η σύγκρουση με τον Κρέοντα θα είναι τρομερή και απότομη.

Η απόφαση της Αντιγόνης να θάψει τον Πολυνείκη είναι αμετάκλητη και επικαλείται μια σειρά από επιχειρήματα ηθικά και θρησκευτικά για να εδραιώσει τη θέση της:

1. Είναι ωραίο να πεθάνει εκτελώντας το χρέος της.
2. Η πράξη της είναι ιερή και θα της προσφέρει την αγάπη του αδερφού της.
3. Περισσότερο χρόνο θα ζήσει στον Άδη για αυτό θέλει να είναι αρεστή στους νεκρούς και όχι στους ζωντανούς.
4. Αν δεν εκτελέσει τα καθήκοντά της προς το νεκρό της αδερφό, θα δείξει περιφρόνηση στους θείους νόμους που είναι ανώτεροι από τους ανθρώπινους.

Αφήνει τη σκηνή με σκληρή αποφασιστικότητα αφού έδειξε μίσος για την τρυφερή Ισμήνη – τρυφερή σαν την ίδια ! – επειδή αρνήθηκε να τη βοηθήσει. Νιώθει πλέον τον εαυτό της ταγμένο στην εκτέλεση του οικογενειακού της καθήκοντος προς τον αδερφό της και το μαρτύριο που αυτό συνεπάγεται.

Το διάταγμα του Κρέοντα οφείλεται σε μίσος και σκορπάει πάνω στην πόλη φόβο. Η Αντιγόνη θα αντισταθεί με το μόνο όπλο που της απόμεινε :την αγάπη προς το νεκρό αδερφό. Αυτή η παράλογη αγάπη την έκανε αυτό που είναι τώρα :μια ύπαρξη τραχιά στο άγγιγμα, με εμμονή προς τη θυσία με μία ενεργητικότητα και σκληρότητα που ταιριάζει περισσότερο σε άντρα παρά σε μία τρυφερή κοπέλα σε ηλικία γάμου.

Η Ισμήνη επιστρέφει στο παλάτι αρθρώνοντας μία τελευταία λέξη αγάπης και εγκαταλείποντας την αδερφή της στην απόλυτη και ηρωική μοναξιά της. **Αυτή η μοναξιά είναι στοιχείο οικονομίας του έργου για την μελλούμενη σύγκρουση με τον Κρέοντα, ώστε η νίκη να ανήκει στην ολοκληρωτικά μόνη Αντιγόνη.**

Με τη σύγκρουση των δύο αδερφών ξεκινάει η δράση. Η μία βαδίζει το δρόμο της τιμής, της θυσίας και της δόξας, λες και σε όλη της τη ζωή περίμενε αυτήν την ευκαιρία για να αποδείξει το φρόνημά της, εναντιούμενη στον Κρέοντα. Η άλλη αρνείται την πρόσκληση και απομονώνεται εξωτερικά με τη δημόσια καταφρόνια, ενώ εσωτερικά βασανίζεται από ενοχή για το δρόμο που διάλεξε.

ΚΡΕΩΝ

Πάψε πριν με γεμίσεις οργή
με τα λόγια σου
μη βρεθείς γέρος
και ανόητος συνάμα.
Γιατί λες πράγματα απaráδεκτα
όταν λες ότι οι θεοί
είχαν έγνοια
για αυτό το νεκρό.
Ποιο από τα δύο,
επειδή θέλησαν να τον τιμήσουν
ως ευεργέτη
τον έθαψαν αυτόν
ο οποίος στους περίστουλους
ναούς ήρθε να βάλει φωτιά
και στα αναθήματα
και τη γη εκείνων
και τους νόμους να καταστρέψει;
Ή βλέπεις τους θεούς
να τιμούν τους κακούς;
Όχι δεν είναι δυνατόν.
Αλλά αυτά από παλιά
στην πόλη άνδρες
που με δυσκολία
υπέφεραν τη διαταγή μου
σιγομουρμούριζαν
κρυφά. κουνώντας το κεφάλι τους
ούτε κάτω από το ζυγό
δεν έβαζαν υπάκουο τον τράχηλο
όπως όφειλαν
για να πειθαρχήσουν σε μένα.
Το ξέρω καλά
από αυτούς εκείνοι
παρασυρμένοι με λεφτά
τα έκαναν αυτά.
Γιατί όπως τα χρήματα
ανάμεσα στους ανθρώπους
κανένα κακό δεν βλάστησε.
Αυτά και πόλεις εκπορθούν,
αυτά τους άνδρες βγάζουν
από τα σπίτια τους,
αυτά διδάσκουν
και αλλάζουν τις δίκαιες γνώμες
των ανθρώπων
ώστε να στρέφονται
σε άδικες πράξεις.
Και δείχνουν στους
ανθρώπους πανουργίες
και κάθε ανόσιο έργο
να γνωρίζουν
Όσοι όμως παίρνοντας χρήματα
τα έκαναν αυτά
Κατάφεραν αργά
ή γρήγορα να τιμωρηθούν.
Αλλά αν τιμώ
και σέβομαι το Δία

καλά να το ξέρεις αυτό,
με όρκο σου το λέω,
αν το δράστη αυτού του τάφου
δεν τον βρείτε
και δεν τον παρουσιάσετε σε εμένα
ο Άδης δεν θα είναι αρκετός για σας,
πριν ζωντανοί στην κρεμάλα
φανερώσετε αυτή την παρανομία
για να μάθετε από που πρέπει
να ζητάτε το κέρδος
και να το αρπάζετε
και να καταλάβετε ότι
δεν πρέπει από παντού
να θέλετε να κερδίζετε.
Γιατί από τα παράνομα κέρδη
τους περισσότερους
θα δεις να χάνονται
παρά να σώζονται.

Η παρατήρηση του Χορού δίνει σημαντική τροπή στην εξέλιξη του δράματος, καθώς σπάζει, κατά κάποιον τρόπο, τη δραματική ροή και προκαλεί αιφνίδια ανύψωση του δραματικού τόνου. Ο ποιητής έντεχνα βάζει το Χορό να εκφράζει υπόνοιες μήπως η ταφή έγινε από θεϊκό χέρι, για να βγάλει ο Κρέων το προσωπείο της μελιχίας επισημότητας, ώστε να αποκαλυφθεί το ήθος του, στοιχείο απαραίτητο για την οικονομία του δράματος. Η παρουσία του μέχρι τώρα έδωσε την εντύπωση ενός άξιου άρχοντα με πολλά προσόντα και αγαθές προθέσεις για τη διακυβέρνηση της πολιτείας. Ο Σοφοκλής δεν τον μειώνει καθόλου. Έτσι ο προσδιορισμός *ἀγαθός* που του έδωσε η Αντιγόνη με ειρωνική διάθεση φάνηκε ότι μπορεί με κάποιες επιφυλάξεις να του ταιριάζει.

Τώρα όμως η υπόθεση του Χορού εξοργίζει σε τέτοιο βαθμό τον Κρέοντα, που αποκρίνεται με πικρόχολη οργή. Στο ξέσπασμα του μοιάζει με τους ομηρικούς ήρωες, δεν λογαριάζει τίποτα. Τόσος είναι ο εγωισμός του και η μανία του ώστε προσβάλλει τους γέροντες, από τους οποίους πριν λίγο είχε ζητήσει την έγκριση της απόφασης του. Ο στίχος όμως που εκτοξεύει για να προσβάλει τους γέροντες θα επιστρέψει από τους Θεούς με τραγική ειρωνεία, για να δικαιολογήσει τη συντριβή του. Ένας γέρος άνθρωπος όπως αυτός δεν επιτρέπεται να είναι *ἄφρων* γιατί στο γήρας ταιριάζει το *φρονεῖν* θα τονίσει στο τέλος ο Χορός.

Ο τύραννος ξεσπάει με οργή. Δε δέχεται ότι οι Θεοί μπορούν να τιμήσουν κάποιον που ο ίδιος θεωρεί προδότη. Αυτό είναι το πρώτο από μία σειρά συλλογιστικών λαθών που θα κάνει με το θολωμένο του μυαλό ο Κρέων. Οι Θεοί προνοούν για όλους τους νεκρούς ακόμα και για τους προδότες. Επίσης ο Πολυνείκης δεν ήταν προδότης γιατί την εκστρατεία δεν την έκανε για να καταστρέψει την πατρίδα του αλλά για να διεκδικήσει αυτό που δικαιωματικά του ανήκε: το θρόνο. Σύμφωνα με το μύθο τα δύο αδέρφια είχαν συμφωνήσει να κυβερνούν από ένα χρόνο ο καθένας. Όταν ήρθε όμως η σειρά του Πολυνείκη ο Ετεοκλής δεν παραχώρησε τον θρόνο ως όφειλε αλλά τον εξόρισε. Για το λόγο αυτό ο Πολυνείκης έκανε την εκστρατεία εναντίον της Θήβας, που παρουσιάζεται στην τραγωδία «*Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας*». Άρα δεν ήταν αυτός ο προδότης αλλά ο Ετεοκλής ο οποίος τον εξώθησε σε αυτή την πράξη.

Κατόπιν η σκέψη του κατευθύνεται εναντίον των φρουρών. Κάποιος ο οποίος ήθελε να δείξει την αντίθεση του τους πλήρωσε (το θέμα του κέρδους παίζει μεγάλο ρόλο στη σκέψη του Κρέοντα) για να γελοιοποιήσει τον βασιλιά! Καθώς η πλοκή ξεδιπλώνεται τα λάθη κρίσης του Κρέοντα πληθαίνουν. Παρουσιάζει όλο και πιο έντονα την εικόνα και τα χαρακτηριστικά του τυραννικού ηγέτη. Ο φόβος, η καχυποψία και η αμφιβολία για όλους και για όλα φωλιάζουν στην καρδιά του. Βλέπει συνωμοσίες παντού και καταφεύγει στην επίκληση της δύναμής του για να κρατηθεί στην εξουσία και να ενισχύσει τα λεγόμενά του.

Η περιγραφή του ήθους του Κρέοντα φωτίζεται περισσότερο αλλά από διαφορετικές γωνίες. Δεν είναι ο αγαθός άρχοντας όπως ήθελε να παρουσιάσει τον εαυτό του. Είναι ο καχύποπτος τύραννος που φοβάται και υποψιάζεται τους πάντες. Το κίνητρο για όλες τις πράξεις είναι το χρήμα. Ευγενή κίνητρα δεν υπάρχουν στη σκέψη του. Με τον τρόπο αυτό προοικονομείται η σύγκρουσή του με το φορέα του ευγενικού ήθους, την Αντιγόνη.

Β' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Στίχοι 441-472

Σε σένα σε σένα μιλώ που σκύβεις
κάτω το κεφάλι.

Ομολογείς ή αρνείσαι
ότι τα έκανες αυτά;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Και ομολογώ ότι τα έκανα
και δεν το αρνούμαι.

ΚΡΕΩΝ

Εσύ μπορείς να πας
όπου θες
απαλλαγμένος
από τη βαριά κατηγορία·
εσύ όμως πες μου
όχι με πολλά λόγια
αλλά σύντομα,
το γνώριζες ότι είχε διακηρυχθεί
να μην κάνει κανείς αυτά;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Το γνώριζα.

Πώς ήταν δυνατόν (να μην το ξέρω);
Αφού ήταν σε όλους γνωστό.

ΚΡΕΩΝ

Και πώς λοιπόν τόλμησες
να παραβείς αυτούς τους νόμους;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Γιατί δεν ήταν ο Δίας
που τα είχε διακηρύξει αυτά σε μένα
ούτε η Δίκη που κατοικεί
μαζί με τους θεούς του κάτω κόσμου
όρισε τέτοιους νόμους
στους ανθρώπους,
ούτε νόμιζα
ότι τα δικά σου κηρύγματα
έχουν τόση δύναμη
ώστε να μπορούν τους άγραφους
και απαρασάλευτους νόμους
των θεών
να ξεπεράσουν αν και είσαι θνητός.
γιατί δεν υπάρχουν αυτοί
μόνο σήμερα και χτες
αλλά πάντοτε,
και κανείς δεν ξέρει
πότε πρωτοεμφανίστηκαν.
Εγώ δεν είχα διάθεση
κανενός ανδρός
επειδή φοβήθηκα το φρόνημα
να τιμωρηθώ για αυτούς
μπροστά στους θεούς.
γιατί ήξερα πως θα πεθάνω.

Πώς όχι;

ακόμα και αν εσύ
δεν είχες βγάλει τη διαταγή σου.

Αν όμως πεθάνω

πρόωρα

εγώ το θεωρώ κέρδος.

γιατί όποιος ζει

σε μεγάλη δυστυχία,

όπως εγώ
πως δεν είναι κερδισμένος
αν πεθάνει;
έτσι εμένα καθόλου δεν με νοιάζει
να υποστώ αυτό το θάνατο
αλλά αν ανεχόμουν
ο αδερφός μου
άταφος να μείνει
μετά το θάνατό του,
για εκείνο θα λυπόμουν.
Για αυτά δεν λυπάμαι.
Μα αν σου φαίνομαι τώρα
ότι είμαι ανόητη,
ίσως φαίνομαι ανόητη
από έναν ανόητο.

ΧΟΡΟΣ

Από σκληρό πατέρα
φαίνεται ο σκληρός χαρακτήρας
της κόρης.
Δεν ξέρει
να υποχωρεί στις συμφορές.

Με το τέλος της διήγησης του φύλακα πέφτει βαριά σιωπή. Η σκηνή είναι «τριγωνική». Κάθε ένα από τα τρία πρόσωπα έχει τη δική του στάση απέναντι στο γεγονός της ταφής του Πολυνεΐκη.

Ο Κρέων είναι εμβρόντητος από την απίστευτη είδηση ότι τον νεκρό τον έθαψε μία γυναίκα, και μάλιστα η ανιψιά του και γυναίκα του μονάκριβου γιου του. Σκόπιμα άφησε αρκετό χρόνο να περάσει πριν ανακρίνει την ηρωίδα. Ο Σοφοκλής έδωσε κάποιο χρόνο στον Κρέοντα, για να μπορέσει να συνέλθει από το χτύπημα που δέχτηκε. Η ερώτησή του όταν τελικά γίνεται πέφτει σαν μαχαίρι. Η Αντιγόνη παραδέχεται με υπερηφάνεια την ενοχή της. Η απάντηση είναι διπλή, όπως διπλή ήταν και η ερώτηση και έρχεται με τα ίδια σχεδόν λόγια: *φής – φημί, καταρνῆ – οὐκ άπαρνοῦμαι, μή δεδρακέναι – τὸ μή δρᾶσαι*. Κάτω από την ξηρή της απάντηση κρύβεται η περιφρόνηση. Η άκαμπτη στάση τῆς προσδίδει μεγαλοπρέπεια, ο αέρας της ειρωνικής υπεροχής τῆς προσδίδει τη βασιλική μεγαλοφροσύνη που ο Αριστοτέλης ζητάει από τους τραγικούς ήρωες.

Μετά την κοφή της απάντηση ο Κρέων στρέφεται προς τον φύλακα. Θέλει να τον απομακρύνει από τη σκηνή, με το *κομίζοις ἄν* εκφράζει ευαρέσκεια σε ένα υπηρέτη που λίγο πριν είχε απειλήσει.

Μετά την αποχώρηση του φύλακα ο Κρέων στρέφεται οργισμένος προς την Αντιγόνη. Στην ερώτησή του πως τόλμησε να παραβεί τους νόμους του η Αντιγόνη αντιπαραβάλλει τους θεϊκούς νόμους. Ο λόγος της είναι εμπνευσμένος και φανερώνει την αλύγιστη θέλησή της.

Στην οργή του Κρέοντα απαντά με τη δική της οργή. Περιφρόνησε το διάταγμα και τον ίδιο επειδή νιώθει ότι υπερασπίζεται ανώτερες αλήθειες από τα προστάγματά του. Γνωρίζει την τιμωρία που την περιμένει και όχι μόνο δεν την φοβάται αλλά την επιδιώκει. Ο Κρέων ταυτίζεται με το κράτος, την οργανωμένη διοικητική εξουσία, την οποία η Αντιγόνη δεν την αμφισβητεί αλλά βρίσκεται σε ανώτερο επίπεδο. **Στους νόμους της πολιτείας αντιτάσσει τον άγραφο ηθικό νόμο, που επιβάλλει την ταφή σε όλους τους νεκρούς. Αγωνίζεται για το τιμωρότερον και το τίμημα είναι ο θάνατος.**

Η ίδια βιάζεται να συναντήσει τον θάνατο. Δεν την φοβίζεται η προοπτική του. Είναι εξοικειωμένη με την ιδέα του θανάτου. Οι αλλεπάλληλοι θάνατοι στην οικογένειά της την έχουν εξοικειώσει με την ιδέα του θανάτου. Δεν είναι τρελή, όπως την χαρακτήρισε ο Κρέων αλλά δυστυχισμένη. Συγχρόνως έχει συναίσθηση της αδικίας που υφίσταται και για αυτό μιλάει με προσβλητικά λόγια εναντίον του Κρέοντα: Τρελός είναι αυτός που θεωρεί παράλογη τη διαγωγή της.

Τα λόγια της είναι γεμάτα από πίκρα και αμηχανία αλλά συμφωνούν απόλυτα με την ψυχική διάθεση της ηρωίδας. Το ανόσιο διάταγμα του Κρέοντα, η εγκατάλειψή της από την Ισμήνη, η σύλληψη και προσαγωγή της την έχουν οδηγήσει σε μία παράφορη κατάσταση και την οδηγούν να εκφράζεται με αυτόν τον τρόπο.

Η στάση της Αντιγόνης δημιουργεί την εντύπωση ότι καμία συνεννόηση δεν είναι δυνατή ανάμεσα στους δύο αντιπάλους. Ο Κρέων πιστεύει ότι η Αντιγόνη διαπράττει *ὑβριν* γιατί υπερβαίνει τους ανθρώπινους νόμους, την ανθρώπινη εξουσία. Η Αντιγόνη από την πλευρά της θεωρεί ότι *ὑβριν* διαπράττει ο Κρέων γιατί παραβιάζει τους πανάρχαιους, πανανθρώπινους και άγραφους ηθικούς νόμους. Έτσι η αγριότητα και η σκληρότητα της συμπεριφοράς της προς την Ισμήνη δίνουν τη θέση τους στην εγκαρτέρηση και στην αποδοχή της ποινής του θανάτου. Η μεγαλοπρέπεια, το θάρρος, και η περήφανη ομολογία της μας προκαλούν το θαυμασμό.

Μόλις τελείωσε ο λόγος της Αντιγόνης και ύστερα από την προσβλητική της αποστροφή προς τον Κρέοντα παρεμβαίνει ο Χορός. Ο λόγος του είναι επικριτικός και παράλληλα θέλει να δικαιολογήσει κάπως την παρεκτροπή της έναντι του βασιλιά. Ο Χορός ελπίζει όχι σε αθώωση της Αντιγόνης αλλά σε αμνηστία εκ μέρους του βασιλιά. Η αντίδραση της ηρωίδας γκρεμίζει τις ελπίδες του Χορού και αποδεικνύει τον περήφανο χαρακτήρα της.

Β' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ
Στίχοι 473-507

ΚΡΕΩΝ

Αλλά μάθε
ότι τα πιο σκληρά φρονήματα
συχνά ταπεινώνονται
και το σκληρό σίδηρο
όταν πυρακτωθεί στη φωτιά
και γίνεται στέρεο
θα δεις τις πιο πολλές φορές
να σπάζει και να γίνεται κομματάκια.
Και με μικρό χαλινάρι
ξέρω ότι τα άγρια
άλογα δαμάζονται.
Γιατί δεν επιτρέπεται
να περηφανεύεται
όποιος είναι δούλος των άλλων
Αυτή ήξερε τότε
να αυθαδιάζει
όταν παραβίαζε
τους ισχύοντες νόμους.
Και αυτή είναι η δεύτερη αυθάδεια,
αφού έχει κάνει την πράξη
να καυχιέται για αυτή
και να μας χλευάζει
με το κατόρθωμά της.
Αλήθεια τώρα ή εγώ δεν είμαι άντρας
και αυτή είναι άντρας
αν η νίκη της
εξακολουθεί να παραμένει
χωρίς τιμωρία.
Αλλά είτε είναι
κόρη της αδερφής μου
ή η κοντινότερη
από όλους μας
τους συγγενείς
αυτή και η αδερφή της
δεν θα ξεφύγουν
από τον ατιμωτικό θάνατο·
γιατί και εκείνη
εξίσου κατηγορώ
ότι σχεδίασε αυτήν την ταφή.
Φωνάξτε και αυτή·
γιατί μέσα την είδα πριν από λίγο
να κάνει σαν λυσσασμένη
και να μην ελέγχει τα λογικά της.
Γιατί συνηθίζει η ψυχή
αυτών που μηχανεύονται
άσχημες πράξεις στο σκοτάδι
να προδίδεται ως ένοχη
πριν από την πράξη.
Μισώ όμως και αυτόν
που αφού συλληφθεί

την ώρα που κάνει το κακό,
έπειτα θέλει να το ωραιοποιήσει.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Θέλεις τίποτα περισσότερο
από το να με συλλάβεις
και να με θανατώσεις;

ΚΡΕΩΝ

Εγώ τουλάχιστον τίποτα.
Με αυτό τα έχω όλα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Γιατί λοιπόν αργείς;
Γιατί από τα λόγια σου
τίποτα δεν μου είναι αρεστό
και μακάρι να μην μου αρέσει ποτέ,
έτσι και τα δικά μου λόγια
είναι φυσικό να σου είναι δυσάρεστα.
Και όμως από που θα κέρδιζα
περισσότερη δόξα
παρά αν έθαβα
τον αδερφό μου;
Αυτό όλοι αυτοί ότι είναι αρεστό
θα το ομολογούσαν
αν ο φόβος
δεν τους έκλεινε το στόμα.
Αλλά ο τύραννος
εκτός από τα άλλα πλεονεκτήματα
μπορεί να λέει και να κάνει
ότι θέλει.

Γεμάτος οργή ο Κρέων από την παρέμβαση του Χορού και κυρίως από την ομιλία της Αντιγόνης τονίζει τις συνέπειες του πείσματος και της ισχυρογνωμοσύνης με μία σειρά από παραδείγματα. Πρώτα κάνει μια γενική διατύπωση. Παρατηρεί ότι τα σκληρά φρονήματα όπως αυτό της Αντιγόνης γρήγορα ταπεινώνονται και χρησιμοποιεί δύο παρομοιώσεις για να δικαιολογήσει την άποψή του. Η Αντιγόνη δείχνει ωμότητα όμοια με τη σκληρότητα του σιδήρου και παραφορά όπως το ορμητικό άλογο. Την κατηγορεί για τη μεγαλοφροσύνη της και θεωρεί ότι διέπραξε *ὑβριν* για δύο λόγους:

1. παραβίασε τους νόμους της πολιτείας, τοποθετώντας τον εαυτό της πιο πάνω από αυτή.
2. η αλαζονεία της προχώρησε ακόμη περισσότερο γιατί όχι μόνο δεν αναγνώρισε το σφάλμα της αλλά και επειδή καυχείται για την πράξη της και ειρωνεύεται το βασιλιά. Η τραγική ειρωνεία είναι φανερή γιατί στο τέλος αυτός θα πληρώσει για την ωμότητα και την ισχυρογνωμοσύνη του.

Ο Κρέων χρησιμοποιεί επιχειρήματα με γνωμικό και απόλυτο κύρος και εκφράζει την άποψη που θα προκαλούσε αποτροπιασμό στους δημοκρατικούς πολίτες της Αθήνας: «δεν επιτρέπεται να σηκώνει κεφάλι όποιος είναι δούλος άλλου». Αποκαλεί δούλη μία στενή συγγενή του και βασιλοπούλα. Ο χαρακτηρισμός αυτός αποκαλύπτει τον τρόπο με τον οποίο βλέπει την εξουσία και τη σχέση του με τους πολίτες. Η τάξη και η πειθαρχία που ζητά από τους πολίτες σημαίνουν για αυτόν **δουλεία**.

Στο τέλος ο Κρέων διακηρύσσει πως η Αντιγόνη και η Ισμήνη δε θα αποφύγουν, δικαιολογημένα, τον πιο επονείδιστο θάνατο. Δε λαμβάνει υπόψιν του ότι η Αντιγόνη έθαψε τον Πολυνείκη παρακινήμένη από τον άγραφο ηθικό νόμο, εκτελώντας το ύψιστο ηθικό καθήκον προς το νεκρό της αδερφό. Αισθάνεται μειωμένος γιατί μία γυναίκα τόλμησε να αντισταθεί στο διάταγμά του. Με αυτόν τον τρόπο η σύγκρουση παίρνει προσωπικό χαρακτήρα για τον Κρέοντα, η ταφή παύει να είναι δημόσια υπόθεση.

Ένα νέο στοιχείο που υπεισέρχεται είναι η ενοχοποίηση της Ισμήνης. Έτσι προετοιμάζει τους θεατές για τη δεύτερη εμφάνισή της. Μέσα από τα λόγια του Κρέοντα αποκαλύπτεται το αληθινό του ήθος. Δεν είναι ο αγαθός βασιλιάς αλλά ένας τύραννος αυταρχικός και παράφορος, γιατί συνδυάζει άμετρο εγωισμό και φοβερή ματαιοδοξία. Όλοι οφείλουν τυφλή υπακοή στη θέλησή του. Όταν νιώθει ότι τραυματίζεται η ματαιοδοξία του, ξεσπάει σε υβριστικά λόγια ενώ παράλληλα προσποιείται αυτάρεσκα τον ευσεβή επικαλούμενος το όνομα του Δία.

Η κατηγορία εναντίον της Ισμήνης δεν στηρίζεται σε αποδείξεις αλλά σε αστήρικτες υποθέσεις. Η καχυποψία του φτάνει σε επικίνδυνες διαστάσεις. Τα λόγια του αυτά ενισχύουν την αρνητική αντίληψη που έχουν οι θεατές για τον Κρέοντα. Σε μία πόλη που η απόδοση του νόμου στηριζόταν σε αποδείξεις η ενοχοποίηση της Ισμήνης με αυτόν τον τρόπο λειτουργεί επιβαρυντικά.

Μετά τη ρήση του Κρέοντα ακολουθεί, όπως συνήθως συμβαίνει στιχομυθία, που συντελεί στη βαθμιαία έξαρση συναισθημάτων και παρουσιάζει σαφέστατα το αγεφύρωτο χάσμα που χωρίζει τους δύο πρωταγωνιστές. Πρώτα η Αντιγόνη διέκοψε τις σκέψεις του Κρέοντα, ρωτώντας τον αν θέλει κάτι παραπάνω από το θάνατό της. Με τον τρόπο αυτό τον εξαγριώνει περισσότερο. Τον προκαλεί να μη καθυστερήσει την τιμωρία της με την πολυλογία του, μειώνοντας έτσι τη δύναμή του και γελοιοποιώντας τα δικαιώματα που έχει πάνω της.

Η απάντηση του Κρέοντα δείχνει την αυταπάτη μέσα στην οποία βρίσκεται καθώς είναι μεθυσμένος από το συναίσθημα της εξουσίας και συνεπαρμένος από την αλαζονεία του. Τραγική ειρωνεία γιατί σε λίγο θα χάσει τη γυναίκα και το γιο του. Στη συνέχεια υποδηλώνεται η εχθρότητα που υπάρχει ανάμεσα στα δύο πρόσωπα. Η επανάληψη της έννοιας *ἀρεστόν –ἀρεσθείη* επιτείνει την αποστροφή της ηρωίδας προς τον Κρέοντα και φανερώνει την αντιπάθεια μεταξύ τους.

Στο σημείο αυτό η Αντιγόνη προβάλλει ένα άλλο κίνητρο για να δικαιολογήσει την πράξη της: τη δόξα. Αυτό αποτελεί έκφραση ηρωικού ήθους της ομηρικής εποχής. Αυτό που αξίζει περισσότερο είναι η δόξα που κερδίζει ο άνθρωπος με τις πράξεις του όσο ζει και μετά θάνατον. Το κίνητρο αυτό δεν συμβαδίζει με τα προηγούμενα. Απλώς η Αντιγόνη προσπαθεί να μειώσει τη δύναμη του Κρέοντα και να προβάλλει την ταφή, όχι μέσω της φύσης της αλλά μέσω των αποτελεσμάτων που είχε πάνω στην ίδια.

Προεξοφλεί ότι ο Χορός εγκρίνει την επιλογή της και τη στάση της αλλά φοβάται. Πράγματι ο Χορός νιώθει φόβο μπροστά στον Κρέοντα. Ήδη έχει δοκιμάσει την οργή του (στ 280 κ. ε). Η Αντιγόνη τον αποδίδει στο τυραννικό πολίτευμα, που αντιπροσωπεύει ο Κρέων, και στην πανίσχυρη θέση του. Παρόμοιες ιδέες για την εξουσία του είχε διατυπώσει στο παρελθόν ο Χορός (στ 213-214). Η δεσποτική αυθαιρεσία προβάλλεται σε όλη της την μεγαλοπρέπεια. Ο Κρέων μπορεί να στερεί από το νεκρό το δικαίωμα της ταφής, *δρᾶν* και να υποστηρίξει ότι έτσι εκπληρώνει το καθήκον του προς την πολιτεία, *λέγειν*. Είναι φανερό πως η Αντιγόνη ζήτησε από το Χορό να πάρει θέση για να τη στηρίξει αλλά αυτός δεν παίρνει θέση και έτσι επιτείνεται η μοναξιά της ηρωίδας.

Γ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Στίχοι 635-680

ΑΙΜΩΝ

Πατέρα δικός σου είμαι
και εσύ με τις γνώμες τις
σωστές με καθοδηγείς
τις οποίες εγώ βέβαια
θα ακολουθήσω.
Γιατί εγώ δε θα θεωρήσω
κανένα γάμο τόσο σημαντικό
που να τον τοποθετήσω πάνω
από τη δική σου σωστή καθοδήγηση.

ΚΡΕΩΝ

Αυτή τη γνώμη παιδί μου
μέχρι το τέλος πρέπει να έχεις,
δηλαδή να ακολουθείς σε όλα
την πατρική συμβουλή.
Γιατί για αυτό
οι γονείς εύχονται
να γεννήσουν υπάκουα παιδιά
και να τα έχουν στο σπίτι τους,
για να εκδικούνται
τους εχθρούς
και να τιμούν τους φίλους
όπως ακριβώς ο πατέρας.
Όποιος όμως γεννάει άχρηστα παιδιά
τι άλλο θα έλεγες ότι γέννησε αυτός
εκτός από βάσανα για τον ίδιο
και πολύ γέλιο για τους εχθρούς του;
Ποτέ λοιπόν παιδί μου
τις τωρινές σου σκέψεις
από έρωτα για μια γυναίκα
να αλλάξεις, γνωρίζοντας ότι αυτό
γίνεται παγερό αγκάλιασμα,

μια γυναίκα δηλαδή
που είναι κακή σύζυγος.
Γιατί τι μπορεί να γίνει
μεγαλύτερη πληγή
από τον κακό φίλο;
Αλλά περιφρονώντας τη
σαν να ήταν εχθρός σου
άφησε αυτήν την κόρη
να παντρευτεί κάποιον στον Άδη.
Αλλά αφού εγώ φανερά την έπιασα
μόνη από όλη την πόλη
να παραβαίνει τη διαταγή μου
δεν θα βγω ψεύτης
μπροστά στους πολίτες
αλλά θα την σκοτώσω.
Για αυτά ας επικαλείται
το Δία, τον προστάτη της συγγένειας.
Γιατί αν βέβαια αναθρέψω
τους φυσικούς μου συγγενείς,
ώστε να είναι απείθαρχοι,
πιο πολύ θα είναι οι ξένοι.
Γιατί όποιος άνδρας
ανάμεσα στους δικούς του
φαίνεται καλός
και ανάμεσα στους πολίτες
θα φανεί δίκαιος.
Αν όμως κάποιος αυθαιρετεί
ή παραβιάζει τους νόμους
ή σχεδιάζει να δίνει διαταγές
σε αυτούς που κυβερνούν
δεν είναι δυνατό αυτός
να επαινεθεί από μένα.
Μα όποιον εκλέξει η πόλη άρχοντα
αυτόν πρέπει να υπακούν όλοι
και στα μικρά και στα δίκαια
και στα αντίθετά τους.
Αυτόν τον άνδρα
εγώ θα μπορούσα να πιστέψω
ότι θα ήθελε και καλά να κυβερνάει
και να κυβερνιέται
και ότι στη θύελλα της μάχης,
εάν έχει παραταχθεί σε αυτή
θα έμενε δίκαιος
και γενναίος σύντροφος.
Μεγαλύτερο κακό από την αναρχία
δεν υπάρχει.
Αυτή πόλεις καταστρέφει,
σπίτια διαλύει,
αυτή κάνει να σπάει η παράταξη
και να τραπεί σε άτακτη φυγή
ο συμμαχικός στρατός.
Από όσους μένουν στη θέση τους
τους περισσότερους τους
σώζει η πειθαρχία.
Έτσι πρέπει κανείς να υπερασπίζεται
τους νόμους
και με κανένα τρόπο

δεν πρέπει να νικιέται από τη γυναίκα.
Γιατί είναι προτιμότερο,
εάν πρέπει,
να πέσουμε από άνδρα
κι έτσι δε θα μας πουν
κατώτερους από γυναίκες.

Η εμφάνιση του Αίμωνα είχε προοικονομηθεί στο στίχο 572, όταν η Αντιγόνη κατηγόρησε τον Κρέοντα ότι καταστρέφει το γάμο του γιο του. Έτσι, η εμφάνιση του αρραβωνιαστικού της συμφωνεί με τη βασική αρχή της τραγωδίας «κατά τὸ εἶκός και ἀναγκαῖον».

Από τα πρώτα λόγια του Αίμωνα δημιουργείται η εντύπωση ότι δεν επιθυμεί να εναντιωθεί στις επιθυμίες και τις αποφάσεις του πατέρα του. Ο Κρέων χαρούμενος από την εξέλιξη ξεκινά ένα μακρόσυρτο λόγο στον οποίο αναλύει την αξία της υπακοής και παρουσιάζει την ιδανική οικογένεια, σύμφωνα με τα προσωπικά του πιστεύω.

Από τα λόγια του διαπιστώνουμε ότι αντιμετωπίζει το γιο του ως κτήμα, το οποίο μπορεί να διαχειρίζεται κατά το δοκούν και ως εργαλείο υποστήριξης των απόψεων του. Καμία ελευθερία σκέψης δεν είναι επιτρεπτή στο σύμπαν του Κρέοντα.

Ο νεόκοπος κυβερνήτης εκθειάζει την πειθαρχία και περιγράφει με τα μελανότερα χρώματα τις συνέπειες της αναρχίας στην οικογένεια, την πόλη και το συμμαχικό στρατό.

Για αυτόν η υπεράσπιση του Νόμου είναι αυτοσκοπός. Αν μάλιστα συνδυαστεί με το γεγονός ότι η παραβάτης είναι γυναίκα, τότε όλα τα περιθώρια επιείκειας εξαφανίζονται μπροστά στο φόβο να φανεί υποδεέστερος μιας γυναίκας. Ο κακός εννοούμενος ανδρισμός τυφλώνει τον Κρέοντα και τον κάνει πιο εμμονικό στην υπεράσπιση των θέσεών του.

Γ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Στίχοι 681-723

ΧΟΡΟΣ

Σε μας τουλάχιστον
αν δεν έχουμε χάσει το μυαλό μας
από τα γερατειά,
φαίνεται ότι σωστά μιλάς
για όσα κάνεις τώρα λόγο.

ΑΙΜΩΝ

Πατέρα οι θεοί προικίζουν
τους ανθρώπους με φρόνηση·
το πιο πολύτιμο
από όλα τα πράγματα που υπάρχουν.
Εγώ ότι εσύ
δεν λες σωστά αυτά
δεν θα μπορούσα να το πω
και μακάρι να μη μάθω.
Θα γινόταν όμως και κάποιος άλλος
να έχει μια καλή σκέψη.
Πάντως από τη φύση μου
έχω καθήκον να προσέχω από πριν
για σένα
όλα όσα λέει κάποιος
ή κάνει ή σε κατηγορεί·
γιατί το βλέμμα σου
προκαλεί φόβο στον απλό δημότη
που λέει τέτοια
με τα οποία εσύ δεν χαίρεσαι
ακούγοντάς τα.
Εγώ όμως μπορώ να τα ακούω
εξαιτίας της ασημότητας
της θέσης μου
πόσο δηλαδή η πόλη θρηνεί
αυτήν την κόρη

που σαν τη χειρότερη
από τις γυναίκες
με ατιμωτικό τρόπο πεθαίνει
για μια τόσο ένδοξη πράξη·
γιατί αυτή τον αδερφό της
πεσμένο στα αίματα
άταφο δεν τον άφησε
να κατασπαραχθεί
από τα άγρια σκυλιά
ούτε από τα όρνια·
Δεν αξίζει αυτή να τιμηθεί
με χρυσή τιμή;
Τέτοια σκοτεινή φήμη
κυκλοφορεί σιγά.
Όσο για μένα πατέρα
από τη δική σου ευτυχία
δεν υπάρχει πολυτιμότερο αγαθό.
Γιατί ποια χαρά είναι μεγαλύτερη
για τα παιδιά
από τη δόξα του ευτυχισμένου πατέρα
ή ποια (χαρά) για τον πατέρα
από τη δόξα των παιδιών;
Μην έχεις λοιπόν μέσα σου
μόνο έναν τρόπο σκέψης,
ότι αυτό που λες εσύ
μόνο είναι σωστό
και τίποτα άλλο·
γιατί όσοι νομίζουν
ή ότι μόνο αυτοί σκέφτονται σωστά
ή ότι έχουν ευγλωττία
ή φρόνημα που δεν έχει κανείς άλλος
αυτοί, όταν ανοιχτούν
αποκαλύπτονται κενοί.
Αλλά ένας άνδρας
ακόμα και εάν είναι σοφός,
δεν είναι ντροπή
να μαθαίνει πολλά και
ακόμη να μην παρατραβάει το σχοινί.
Βλέπεις κοντά στο ορμητικό ρεύμα
όσα από τα δέντρα υποχωρούν
πώς σώζουν τα κλαδιά τους,
όσα όμως αντιστέκονται
χάνονται σύρριζα.
Επίσης όποιος τα πανιά του πλοίου
τεντώνει πολύ
και δεν τα χαλαρώνει καθόλου,
αφού αναποδογυρίσει το πλοίο
ταξιδεύει από εκεί και πέρα
με ανεστραμμένα
τα καθίσματα των κωπηλατών.
Μα δώσε τόπο στην οργή
και άλλαξε γνώμη.
Γιατί αν μπορώ να προσθέσω
μια γνώμη,
αν και είμαι νεώτερος,
εγώ λέω
ότι το πιο καλό είναι

να γεννηθεί κανείς
πάνσοφος.

Αν όμως κανείς δεν είναι τέτοιος
γιατί αυτό συνήθως
δεν συμβαίνει έτσι,
είναι καλό να μαθαίνει
από όσους μιλούν σωστά.

Στην ομιλία του Κρέοντα απαντά ο κορυφαίος του Χορού και όχι ο Αίμων. Είναι τυπική αποστολή του Χορού να σχολιάζει εκτενείς ομιλίες προσώπων με δίστιχες παρεμβάσεις. Με αρκετή δουλοπρέπεια τις βρίσκει σωστές. Δεν επιμένει σε λεπτομέρειες. Η στάση του είναι παθητική σε μία προσπάθεια να διαδραματίσει ένα διαμεσολαβητικό ρόλο ανάμεσα στους δύο άντρες. Προς το παρόν η ένταση έχει μειωθεί κάπως.

Ενώ ο κορυφαίος είχε απευθύνει το λόγο στον Κρέοντα δεν απαντά αυτός στο σχόλιο του αλλά ο Αίμων παίρνει το λόγο και απευθύνεται στον πατέρα του. Στην αρχή της ομιλίας ο Κρέων είχε ζητήσει από τον Αίμωνα *γνώμης πατρῶας πάντα ὀπισθεν ἐστάναι* (στίχ 640). Ο Αίμων αρχίζει και αυτός την ομιλία του (πρόκειται για ένα αγώνα λόγων) και αναφέρει και αυτός την αξία της φρόνησης ως υπέρτατου θείου δώρου. Έμμεσα συμφωνεί και με τα λόγια του Χορού, οποίος προηγουμένως με τη σειρά του είχε και αυτός συμφωνήσει με τα λεγόμενα του Κρέοντα. Ο Αίμων αρχίζει την υπεράσπιση της Αντιγόνης με πολλή τέχνη. Συγκρατεί τον πόνο του και ρυθμίζει τα επιχειρήματά του με λεπτότητα και προσοχή. Προτάσσει ένα προσοίμιο ευνοίας και από τη γενική διαπίστωση προχωρά στην ειδική περίπτωση. Ο πατέρας του σκέφτεται σωστά μπορεί όμως κάποιοι άλλοι να βλέπουν αλλιώς το σωστό. Αυτό το σωστό το έμαθε και ως καλός γιος- πολίτης έτρεξε στον πατέρα-άρχοντα να το πει. Ο Αίμων κάνει μία νύξη στην κοινή γνώμη στην οποία έχει πρόσβαση ενώ ο τύραννος πατέρας του λόγω θέσης δεν μπορεί να προσεγγίσει.

Με εξυπνάδα μεταθέτει στους πολίτες τη δική του γνώμη αποφεύγοντας να εναντιωθεί φανερά στον Κρέοντα. Με τον τρόπο αυτό δεν χάνει την ευπρέπειά του, περιβάλλει τη γνώμη του με καθολικό κύρος και αποφεύγει να θεωρηθεί κακός γιος από τον Κρέοντα. Ο λαός θεωρεί την κόρη αξία μεγάλης τιμής και όχι τιμωρίας. Με τα λόγια αυτά ο Σοφοκλής εκφράζει την εμπιστοσύνη του στο μέσο πολίτη για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος που έχει να κάνει με το δίκαιο και το άδικο. Έμμεσα προσπαθεί και να καλοπιιάσει τους κριτές για την ψηφοφορία που θα ακολουθούσε.

Η εικόνα της Αντιγόνης κυριαρχεί στην ψυχή του Αίμωνα. Φαίνεται από το πόσο emphaticά μίλησε για αυτή. Μέχρι τώρα η Αντιγόνη είχε μόνο την επιδοκιμασία της δειλής Ισμήνης. Τώρα δικαιώνεται, έμμεσα, και από την κοινή γνώμη, όπως φαίνεται μέσα από τα λόγια του Αίμωνα. Στη συνέχεια με παραινετικό τρόπο προτρέπει τον πατέρα του να αλλάξει γνώμη. Την προσπάθειά του αυτή «ντύνει» με γνωμικά επιχειρήματα για να αναπληρώσει την έλλειψη κύρους που συνεπάγεται η ηλικία του.

Το πρώτο επιχειρήμα που χρησιμοποιεί είναι ότι όποιος νομίζει ότι μόνο οι δικές του σκέψεις, λόγια και φρονήματα είναι σωστά τελικά αποδεικνύεται κενός. Οι βασικές λέξεις κλειδιά *φρονεῖν, γλῶσσα και ψυχήν* χρησιμοποιήθηκαν και από τον Κρέοντα στις προγραμματικές του δηλώσεις (στ 175-177). Το δεύτερο είναι ότι δεν είναι ντροπή να μαθαίνει και ο σοφός πολλά και να μην είναι ισχυρογνώμων. Με τον τρόπο αυτό ο Αίμων κατηγορεί τον πατέρα του για το πείσμα και το μονοδιάστατο τρόπο σκέψης του.

Προσπαθεί να στηρίξει τα επιχειρήματά του με δύο παραδείγματα από τη φυσική ζωή. Κάτι αντίστοιχο είχε πράξει και ο Κρέων για να περιγράψει το ήθος της Αντιγόνης. Τέλος προσπαθεί να τον πείσει να δώσει τόπο στην οργή και να αλλάξει τρόπο σκέψης χωρίς να τον μειώσει.

Στο λόγο του Αίμωνα είναι αξιοπρόσεχτο το εξής: Αγαπάει την Αντιγόνη και έρχεται να ζητήσει χάρη. Δεν εκλιπαρεί, όμως, αλλά χρησιμοποιεί τη γλώσσα της λογικής όπως ταιριάζει σε ένα μεγάλο άντρα. Προσπαθεί να πείσει τον πατέρα του να μην παραβεί το θεϊκό νόμο και συγχρόνως να του δείξει ότι το συμφέρον του είναι αλληλένδετο με το συμφέρον των πολιτών. Δεν προσπαθεί να τον συγκινήσει αλλά να τον πείσει. Ως άντρας που είναι θεωρεί ντροπή να υπερασπιστεί τη ζωή της μνηστής του και ακόμα μεγαλύτερη ντροπή τη δική του ευτυχία. Τις πράξεις του οδηγεί το ενδιαφέρον του για τον πατέρα του και το δίκαιο.

Ο ποιητής δεν επιθυμεί να παρουσιάσει μελοδραματικές σκηνές όπως στο σύγχρονο θέατρο. Ο Αίμων σίγουρα έχει έντονα και βαθιά αισθήματα για την Αντιγόνη αλλά δεν αφήνει να διαφανούν. Η τιμή του προστάζει να συγκρατήσει το πάθος του και να μεταχειριστεί μονάχα τη γλώσσα της λογικής.